

MAKTAB TALIMIDA MAHALLIY VA XALQARO HAMKORLIK: LOYIHALAR VA NATIJALAR

Shotursunova Nodira Nasirovna,
*Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat
milliy instituti Xalqaro hamkorlik bo'yicha prorektor,
Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
e-mail: nodirashotursunova94@gmail.com*

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktab ta'limi rivojlantirishda olib borilayotgan ishlar mohiyati, mahalliy va xalqaro hamkorlikning ahamiyati, uning ta'lim sifatiga ta'siri hamda amalga oshirilayotgan hamkorlik loyihalarining natijalari tahlil qilinadi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar, xorijiy ta'lim muassasalari va milliy institutlar o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari, ularning pedagogik innovatsiyalar, raqamli ta'lim va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga qo'shayotgan hissasi yoritilgan. Maktab ta'limida xalqaro tajribalarni joriy etish ta'lim samaradorligi va inson kapitalini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi.

Mazkur maqolada milliy ta'lim tizimini yanada takomillashtirish yo'llari, xalqaro tajribadan samarali foydalanishning afzalliklari hamda kelgusidagi ustuvor vazifalar ilmiy asosda bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Maktab ta'limi, uzluksiz ta'lim, islohotlar, xalqaro hamkorlik, xalqaro tajriba, ta'lim tizimi, innovatsiya, malaka oshirish, inson kapitali, ta'lim diplomatiyasi, akademik hamkorlik.

**Местное и международное сотрудничество в
сфере школьного образования:
проекты и результаты**

Шотурсунова Нодира Насировна,
*Проректор по международному
сотрудничеству Национального института
педагогических навыков имени Абдуллы Авлони,
доктор экономических наук, доцент.*

Аннотация: В данной статье анализируется сущность проводимой работы по развитию школьного образования, важность местного и международного сотрудничества, его влияние на качество образования и результаты реализованных проектов сотрудничества. Также освещаются механизмы сотрудничества между международными организациями, зарубежными образовательными учреждениями и национальными институтами, их вклад в педагогические инновации, цифровое образование и профессиональное развитие учителей. Внедрение международного опыта в школьное образование является важным фактором эффективности образования и развития человеческого капитала.

В статье научно описаны пути дальнейшего совершенствования национальной системы образования, преимущества эффективного использования международного опыта и будущие приоритеты.

Ключевые слова: Школьное образование, непрерывное образование, реформы, международное сотрудничество, международный опыт, система образования, инновации, повышение квалификации, человеческий капитал, образовательная дипломатия, академическое сотрудничество.

Local and international cooperation in school education: projects and results

Shotursunova Nodira Nasirovna,

*Vice Rector for International Cooperation of the
National Institute of Pedagogical Skills named
after Abdulla Avloni*

*Doctor of Philosophy (PhD) in Economics,
Associate Professor*

Abstract: *This article analyzes the essence of the work being carried out in the development of school education, the importance of local and international cooperation, its impact on the quality of education, and the results of the implemented cooperation projects. It also highlights the mecha-*

nisms of cooperation between international organizations, foreign educational institutions, and national institutions, their contribution to pedagogical innovations, digital education, and the professional development of teachers. The introduction of international experience in school education is an important factor in the effectiveness of education and the development of human capital.

This article scientifically highlights the ways to further improve the national education system, the advantages of effectively using international experience, and future priorities.

Keywords: *School education, continuing education, reforms, international cooperation, international experience, education system, innovation, professional development, human capital, education diplomacy, academic cooperation.*

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimi har bir mamlakat taraqqiyotining strategik sohasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, maktab ta'limida mahalliy va xalqaro hamkorlik mexanizmlarini kuchaytirish orqali ta'lim sifati va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash masalasi dunyo miqyosida ustuvor vazifalardan biriga aylandi.

Bugungi kunda dunyo davlatlari maktab ta'limida innovatsion yondashuvlarni joriy etish, pedagog kadrlar malakasini xalqaro standartlar asosida oshirish va xalqaro baholash tizimlariga integratsiyalashuv orqali ta'lim samaradorligiga erishayotgani kuzatilmoqda. Bu jarayonda **UNESCO, UNICEF, World Bank** hamda **Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)** kabi xalqaro tashkilotlar muhim o'rin tutadi.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda maktab ta'limi sohasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, xalqaro ta'lim dasturlari, pedagoglar malakasini oshirish loyihalari, raqamli ta'lim platformalari va xalqaro

baholash tadqiqotlarida ishtirok etish bu sohadagi muhim qadamlardan hisoblanadi.

Maktab ta'limida mahalliy va xalqaro hamkorlikning nazariy asoslari

Ta'lim sohasida hamkorlik – bu davlat tashkilotlari, ta'lim muassasalari, xalqaro institutlar va jamoat tashkilotlarining umumiy maqsad yo'lidagi hamjihat faoliyatidir. Maktab ta'limi tizimida bunday hamkorlik orqali ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish, o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlash, xalqaro standartlarga mos ta'lim muhitini yaratishga erishiladi.

Rivojlangan davlatlarning ta'lim tizimi milliy tajribaga muhim qo'shimcha sifatida xizmat qiladi, milliy va xalqaro tajriba bir-birini to'ldirishi mumkin.

Maktab ta'limida xalqaro hamkorlikning quyidagi asosiy shakllari muhim hisoblanadi:

Qo'shma ta'lim loyihalari;

Pedagoglar malakasini oshirish va stajirovka dasturlari;

Akademik va pedagogik almashinuv dasturlari;

Ta'lim tizimini xalqaro baholash dasturlari;

Xalqaro grant va investitsiya dasturlari;

Raqamli ta'lim va onlayn platformalar;

Ta'lim diplomatiyasi va madaniy hamkorlik

Xalqaro baholash dasturlarida ishtirok etish [1].

Ma'lumki, **Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya, Yaponiya** va **Singapur** kabi davlatlarda ta'lim sifati yuqori darajada kafolatlangan bo'lib, ilg'or pedagogik yondashuvlar, standartlashtirilgan baholash tizimlari, interaktiv va innovatsion texnologiyalar keng qo'llaniladi. So'nggi yillarda xalqaro tajribani o'rganish va milliy ta'lim tizimiga joriy etish orqali ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirishga erishildi.

Xalqaro hamkorlik loyihalari va ularning natijalari

So'nggi yillarda Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti tomonidan o'qituvchilarning zamonaviy ta'lim jarayonida kasbiy salohiyatini doimiy rivojlantirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va ta'lim sifatini yanada oshirish maqsadida **UNESCO, UNICEF, UNDP, Jahon banki, British Council, GIZ, TIKA, JICA, Goethe-Institut** va **Fransiyaning Frankofoniya markazi** kabi qator nufuzli xalqaro tashkilotlar bilan yaqindan hamkorlik aloqalari olib borildi.

Joriy yilda Institutda **Buyuk Britaniya, Yaponiya, Germaniya, Estoniya, Turkiya** kabi rivojlangan davlatlardan 15 dan ortiq xalqaro delegatsiyalar kutib olinib, o'zaro hamkorlik aloqalari mustahkamlanildi hamda bir qator qo'shma loyihalar amalga oshirildi. Ushbu loyihalarning natijalari xususida qisman to'xtalib o'taman.

Fransiyaning **Frankofoniya markazi** bilan erishilgan kelishivga ko'ra, 75 nafar rahbar va pedagoglar Fransiyada zamonaviy peda-

gogika, raqamli texnologiyalar hamda sun'iy intellekt bo'yicha malaka oshirdi. Yil yakuniga qadar 250 nafar pedagoglarning malakasini oshirish rejalashtirilgan.

Britaniya Kengashi (British Council) ning "Future English in Uzbekistan" dasturi va Online Teacher Community platformasi orqali o'qituvchilar uchun bepul kurslar tashkil etildi. Norwich Institute for Language Education bilan hamkorlikda malaka oshirish kurslari uchun o'quv rejalari, dasturlar va kontent materiallari ishlab chiqildi. "School Champions" loyihasi doirasida tajribali o'qituvchilarni aniqlash hamda ularning kasbiy o'sishini qo'llab-quvvatlash mexanizmlari joriy etildi. O'qituvchilarni tizimli qo'llab-quvvatlash maqsadida Institutda hamda Namangan, Farg'ona, Jizzax viloyatlari pedagogik mahorat markazlari huzurida Uzlaksiz kasbiy rivojlanish markazi – **(CPD Hub)** faoliyati yo'lga qo'yildi. Mazkur loyiha ingliz tili o'qituvchilarining uzluksiz kasbiy rivojlanish **(UKR)** tizimini yangi model asosida joriy etishga qaratilgan bo'lib, 2023-yildan buyon respublikaning 218 ta umumta'lim maktablari-da 32 nafar mahalliy konsultantlar hamda har bir maktabdagi UKR chempionlari ishtirokida muvaffaqiyatli amalga oshirildi [2].

Shuningdek, **Germaniya xalqaro hamkorlik jamiyati (GIZ)** ko'magida "TexVET II" loyihasi doirasida 28 nafardan ortiq master-trainer va 14 nafar hududiy koordinator tayyorlandi, 750 nafardan ortiq o'qituvchi o'qitildi, 50 nafardan ziyod texnikum direktorlarining malakasi oshirildi, "Savings Game" va "Micro Business Game" amaliy modullari joriy etildi [3].

Ta'lim tizimida xalqaro aloqalar mustahkamlanishi mamlakatimizning xalqaro baholash **PISA, TIMSS** va **PIRLS** dasturlarida ishtirok etish hamd milliy ta'lim tizimini xalqaro mezonlar asosida tahlil qilish imkonini berdi.

Joriy yilda **PIRLS 2026** xalqaro tadqiqotining asosiy sinov jarayoni yuqori saviyada tashkil etilib, unda 164 ta maktab, 214 ta sinf, 5 854 nafar o'quvchi hamda 5 796 nafar ota-ona ishtirok etdi. Mazkur jarayon boshlang'ich ta'lim sifati va o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida baholashda muhim ahamiyat kasb etib, ta'lim tizimini yanada takomillashtirish uchun mustahkam asos yaratadi.

Alohida ta'kidlash joizki, 4-o'quvchilari o'rtasida o'tkazilgan PIRLS metodologiyasiga asoslangan holda o'qish savodxonligini rivojlantirishga qaratilgan **"O'qish savodxonlari" tanlovi** halqaro hamkorlikning ijobiy natijasi bo'ldi.

Turkiya Hamkorlik va muvofiqlashtirish agentligi (TİKA)ning O'zbekistondagi vakolatxonasi hamkorligida o'tkazilgan mazkur tanlovda Respublika bo'yicha 164 ta maktabdan 18 ming nafarga yaqin 4-sinf o'quvchilari ishtirok etishdi, har bir hududdan eng yuqori natijani qayd etgan 42 nafar g'oliblar xalqaro hamkorlar tomonidan esdalik sovg'alari va maxsus diplom bilan taqdirlandi.

Maktab ta'limida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish jarayoni O'zbekiston ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim sifatini oshirish, innovation pedagogik texnologiyalarni joriy etish va xalqaro standartlarga integratsiyalashuvni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, amaliy jarayon tahlili **xalqaro hamkorlikni rivojlantirishda qator institutsional, tashkiliy va metodik muammolar mavjudligini** ko'rsatmoqda.

Avvalo, ta'lim muassasalarida xorijiy tajribani joriy etish bilan milliy ta'lim standartlari o'rtasida **muvofiqlashtirish muammosi** saqlanib qolmoqda. Xalqaro baholash dasturlari o'quvchilardan tahliliy va amaliy fikrlashni talab qilsa, ayrim maktablarda an'anaviy yod-

lash usullari ustunlik qilmoqda. Bu esa milliy ta'lim mazmuni bilan xalqaro talablar o'rtasida nomutanosiblikni keltirib chiqaradi.

Xalqaro loyihalar shahar maktablarida samarali amalga oshirilib, chekka hududlarda esa raqamli texnologiyalar, internet sifati va zamonaviy laboratoriya jihozlari yetarli emasligi oqibatida joriy etilmasligi **hududlar o'rtasidagi ta'lim infratuzilmasi tafovutini** yuzaga keltirmoqda.

Ayrim o'qituvchilarda xorijiy til bilish darajasi, xalqaro baholash tizimlari (PISA, TIMSS, PIRLS) bo'yicha ko'nikmalar va raqamli pedagogik texnologiyalardan foydalanish malakasi yetarli darajada shakllanmaganligi **pedagog kadrlarning xalqaro kompetensiyasi yetarli emasligini** ko'rsatadi [4].

Ma'lumki, ko'plab xalqaro ta'lim loyihalari tashqi grant va donor mablag'lari hisobiga amalga oshiriladi. Loyiha yakunlangach esa uning **davomiyligini ta'minlash mexanizmining shakllanmaganligi va loyihalarning moliyaviy barqarorligining pastligi** islohotlarning uzoq muddatli samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Hozirgi davrda sun'iy intellekt, raqamli platformalar, onlayn ta'lim va gibrid o'qitish texnologiyalari juda tez rivojlanmoqda. Biroq ta'lim tizimida ushbu o'zgarishlarni qabul qilish ya'ni **sun'iy intellekt va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish bo'yicha yagona pedagogik yondashuvning yetarli emasligi** kuzatilmoqda.

Ushbu kuzatilgan muammolar yuzasidan quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

Qishloq va chekka hududlardagi maktablarni yuqori tezlikdagi internet, SMART-texnologiyalar va virtual laboratoriyalar bilan ta'minlash orqali **xalqaro ta'lim dasturlarida keng qamrovli ishtirokni ta'minlash.**

Pedagoglarning xorijiy til bilish darajasi, raqamli savodxonligi va xalqaro baholash

dasturlari bo'yicha malakasini oshirish maqsadida **Xalqaro kompetensiyaga ega pedagoglar tayyorlash tizimini joriy etish.**

Xorijiy ta'lim modellarini joriy etishda milliy qadriyatlar, mentalitet va mahalliy ta'lim muhitini hisobga olgan holda adaptatsion metodikalar ishlab chiqish orqali **xalqaro tajribani milliylashtirish mexanizmini kuchaytirish.**

Xalqaro ta'lim loyihalarini faqat grantlar asosida emas, balki xususiy sektor, IT-kompaniyalar va mahalliy investorlar ishtirokida amalga oshirish orqali ularning **uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash.**

Ta'lim tizimida sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha yagona milliy pedagogik konsepsiyasi va maxsus metodik qo'llanma ishlab chiqish va pedagog kadrlar uchun "AI in Education" yo'nalishida amaliy treninglar tashkil qilish orqali **o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish** [5].

Pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirish, xalqaro stajirovka va malaka oshirish dasturlarini kengaytirish, shuningdek, ilmiy-tadqiqot faoliyatida xalqaro grantlar va qo'shma loyihalar ishtirokini kuchaytirish ta'lim tizimining innovatsion rivojlanishiga zamin yaratadi. Bundan tashqari, ta'lim sifatini baholash va monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish orqali natijaga yo'naltirilgan boshqaruv tizimini shakllantirishga erishiladi.

Xalqaro hamkorlikni kengaytirish ta'limning jahon ta'lim makoniga integratsiyasini kuchaytiradi va ilg'or tajribalarni o'zlashtirish imkonini yaratadi. **Innovatsion texnologiyalarni joriy etish** ta'lim samaradorligini oshirib, raqamli ta'lim muhitini shakllantiradi. **Pedagoglar kompetensiyalarini rivojlantirish** esa o'qituvchilarning kasbiy mahorati va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash salohiyatini yuksaltiradi.

Shu bilan birga, **ilmiy-tadqiqot salohiyatini mustahkamlash** ta'lim va ilm-fan integratsiyasini ta'minlab, innovatsion g'oyalar va ilmiy natijalarni amaliyotga tatbiq etishga xizmat qiladi. **Ta'lim sifati samaradorligini oshirish** esa monitoring, baholash va natijaga yo'naltirilgan boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish orqali amalga oshiriladi. Shuningdek, **barqaror rivojlanish va ijtimoiy ta'sirni kuchaytirish** ta'limning jamiyat taraqqiyotiga qo'shayotgan hissasini oshirish, inklyuzivlik va teng imkoniyatlarni ta'minlashga qaratilgan.

Natijada mazkur omillarning o'zaro uyg'unligi va tizimli amalga oshirilishi asosida **xalqaro standartlarga mos, innovatsion, samarali va yuqori sifatli raqobatbardosh ta'lim tizimi** shakllanadi. Bu esa mehnat bozori talablariga javob beradigan, yuqori malakali va zamonaviy kompetensiyalarga ega kadrlarni tayyorlash imkonini beradi [6].

Mazkur vazifalarning bosqichma-bosqich amalga oshirilishi qisqa muddatda xalqaro aloqalar va ilmiy faoliyatni faollashtirishga, o'rta muddatda qo'shma ta'lim dasturlari hamda xalqaro akkreditatsiya jarayonlarini rivojlantirishga, uzoq muddatda esa ta'lim muassasasining xalqaro miqyosda tan olingan innovatsion ta'lim va tadqiqot markaziga aylanishiga xizmat qiladi. Shu tariqa, zamonaviy talablarga javob beradigan, barqaror va raqobatbardosh ta'lim tizimini shakllantirish uchun mustahkam asos yaratiladi.

Ushbu maqolada maktab ta'limida mahalliy va xalqaro hamkorlikning nazariy asoslari, amaliy mexanizmlari hamda ularning ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilindi. O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan xalqaro hamkorlik loyihalari, pedagoglar malakasini oshirish dasturlari, raqamli ta'lim platformalari va xalqaro baholash tadqiqotlaridagi ishtirok jarayonlari keng yoritildi. Shu-

1-rasm. Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish orqali raqobatbardosh ta'limga erishish vazifalari

ningdek, Buyuk Britaniya, Yaponiya, Janubiy Koreya, Singapur kabi rivojlangan davlatlarning ilg'or pedagogik tajribalari hamda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikning samarali natijalari tahlil qilindi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, xalqaro hamkorlik ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish va o'quvchilarning xalqaro standartlar asosida bilimni baholashda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, xalqaro baholash dasturlari (**PISA, TIMSS, PIRLS**), xorijiy malaka oshirish loyihalari, raqamli ta'lim platformalari hamda pedagogik almashinuv dasturlari milliy ta'lim tizimining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, tadqiqot davomida hududlar o'rtasidagi infratuzilma tafovutlari, ayrim pedagoglarning xorijiy til va raqamli kompetensiyalarining yetarli emasligi, xalqaro

tajribalarni milliy ta'lim muhitiga moslashtirishdagi metodik muammolar hamda loyihalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash bilan bog'liq qator muammolar mavjudligi aniqlandi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishda yagona pedagogik yondashuvni shakllantirish zarurati ham dolzarb masala sifatida namoyon bo'lmoqda.

Xulosa qilib aytganda, maktab ta'limida mahalliy va xalqaro hamkorlikni tizimli rivojlantirish, xalqaro tajribalarni milliy qadriyatlar va ta'lim muhiti asosida moslashtirish, pedagoglarning xalqaro kompetensiyalarini oshirish hamda raqamli va sun'iy intellekt texnologiyalarini samarali joriy etish O'zbekiston ta'lim tizimining sifat va samaradorligini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi. Bu esa kela-jakda global raqobatbardosh, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega avlodni tarbiyalashning muhim omili bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. British Council. Future English in Uzbekistan Programme Reports and CPD Materials. – London: British Council, 2023. – 120 p.
2. European Commission. Erasmus+ Programme Guide. – Brussels: European Commission, 2024. – 456 p.
3. Karimov S. Ta'lim tizimining modernizatsiyasi va xalqaro hamkorlik. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi nashriyoti, 2022. – 256 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy axborot agentligi (UzA), 2022. – 216 b.
5. OECD. Education at a Glance 2022: OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2022. – 132 p.
6. OECD. Internationalisation of Higher Education: Trends and Challenges. – Paris: OECD Publishing, 2023. – 38 p.
7. Singapur Ta'lim Vazirligi. Singapur ta'lim tizimining mukammallik asoslari. – Singapur: Ministry of Education Singapore, 2022. – 98 p.
8. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2023. – Paris: UNESCO Publishing, 2023. – 437 p.
9. UNESCO. Ta'lim sifati va global standartlar. – Paris: UNESCO Publishing, 2021. – 47 p.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF–5712-son Farmoni. “O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida” // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 2019.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi PF–158-son Farmoni. “O'zbekiston – 2030” strategiyasi to'g'risida // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 2023.
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 21-iyundagi PQ–231-son qarori. “Pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida” // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 2024.